

Nederlands Bijbelstudie Circulaire

11e jaargang nummer 1

april 2001

Niets te verzwijgen

De oorsprong van de "ontsnappingstheorie"

door Ab Klein Haneveld (1978)

Enige tijd geleden werd mij een artikel in het "Evangelisch informatief maandblad REVEIL" (later in zijn geheel overgenomen in het tijdschrift "Kracht van Omhoog") onder de aandacht gebracht, waarin de lof werd bezongen van een zekere Dave McPherson. Niet omdat hij zo'n eminent bijbelgeleerde is, maar omdat hij onderzoek verricht zou hebben naar de "oorsprong" van wat de "ontsnappingstheorie" wordt genoemd. Deze McPherson doet verslag van zijn onderzoek in een boek, dat als suggestieve titel draagt "The Incredible Cover-Up", d.i. "Het ongelooflijk verzwijgen."

Wat hier zo duidelijk afwijzend "de ontsnappingstheorie" wordt genoemd, is niets anders dan de bijbelse leer, dat de Gemeente zal worden opgenomen in de hemel, vóórdat op aarde "de grote verdrukking" begint.

Wie nu als ik zou vermoeden, dat McPherson de oorsprong van deze leer in een al of niet juiste interpretatie van de Bijbel zou zoeken, heeft het glad mis.

De man vindt wat hij zoekt niet in Gods Woord, maar in Glasgow, en wel in het voorjaar van 1830. Dit is dunkt mij een bewijs van onvermogen voor de schrijver, die 160 bladzijden lang wel vele tientallen boeken citeert, die - zoals wel meer gebruikelijk - met het onderwerp als zodanig niets hebben uit te staan, maar nooit op het idee komt om eigener beweging eens een bijbeltekst te citeren.

Dit laatste staat natuurlijk zo onbetrouwbaar, terwijl het altijd meer indruk maakt wanneer iemand van zijn belesenheid blijkt geeft.

Daar komt dan nog bij, dat mensen als McPherson, die pertinente tegenstanders van deze leer zijn, direct zeer zwak komen te staan wanneer de Bijbel erbij wordt gehaald. Hun argumenten staan in het algemeen dan ook volkomen los van de Bijbel. Zo ook hier.

Want laten we heel duidelijk zijn: "The Incredible Cover-Up" is geen objectieve studie over de oorsprong van een bepaalde leer, die door sommigen wordt verkondigd en door anderen verguisd, maar van kaft tot kaft een aanval op die leer zelf! Daarvoor wordt geen gebruik gemaakt van eerlijke bijbelse of leerstellige argumenten, want die zijn bepaald niet ruim voor handen, maar van zgn. geschiedkundige argumenten, die natuurlijk toch door vrijwel niemand te controleren zijn. Bovendien is de gevolgde methode niet alleen principieel onjuist, maar ook uitermate vals!

Niet de bal, maar de man

Eerst wordt deze leer namelijk gekoppeld aan bepaalde mensen, die haar zouden hebben "uitgevonden", om deze figuren vervolgens onderuit te schoppen door ze in een kwaad daglicht te stellen. McPherson speelt op de man en niet op de bal! Hij heft de beschuldigende vinger naar mensen als Dr. C. I. Scofield en J. N. Darby, en naar b.v. Hal Lindsey.

Eerst promoveert hij hen tot de grote apostelen van de "ontsnappingstheorie", om hen daarna te beschuldigen van dwaalleringen, die niets van doen hebben met de opname van de Gemeente. Dit alles alleen om hen als onbetrouwbaar te kunnen afschilderen! De lezer wordt vervolgens opgewekt de conclusie te trekken, dat - aangezien deze mensen blijkbaar onbetrouwbaar zijn - de zgn. speciaal door hen verkondigde leer van de opname vóór de verdrukking dus eveneens wel onjuist zal zijn.

Bovendien schuift hij Scofield en Darby een soort Watergate affaire in de schoenen, door te stellen, dat zij bewust alles in het werk gesteld zouden hebben om de "werkelijke oorsprong" van "hun" leer te verdonkeremen. Dit nu schijnt wel zeer afkeurenswaardig te zijn geweest, en is in feite de klimaks van het boek en vandaar de titel.

De bedoeling is duidelijk. Bij gebrek aan bijbelse argumenten wordt er in de omgeving van Scofield en Darby een beerput gecreëerd, die vervolgens wordt opengetrokken om deze eminente bijbelkenners en daarmee hun leringen in een kwade reuk te plaatsen. En dat alles om een betrekkelijk eenvoudige Bijbelse waarheid te bestrijden!

Inhoud van het boek

Over deze zaak schrijven "Reveil" en "Kracht van Omhoog" in lovende woorden:

"We mogen dankbaar zijn, dat er door een enkeling onderzoek wordt gedaan naar het ontstaan van deze (ontsnappings-)theorie. Eén van hen is de Amerikaan Dave McPherson. Uit zijn boek "The Incredible Cover-Up" is de volgende beknopte weergave.

In het voorjaar van 1830 vindt er in het Schotse Glasgow een charismatische vernieuwing plaats. Een kleine groep mensen beleeft de werking van de Heilige Geest in tongentaal en visioenen. Onder hen bevindt zich Margaret McDonald, een verlegen jonge vrouw, die de ene openbaring na de andere ontvangt. Op een gegeven moment "ziet" zij, dat de wederkomst van Jezus zich in twee fasen zal gaan voltrekken. Vóór Zijn eigenlijke terugkeer zal Jezus in het geheim Zijn ware Gemeente opnemen in de hemel om haar te bewaren voor de grote verdrukking en de oordelen van de eindtijd.

Robert Norton, een theoloog, die ooggetuige was van de charismatische gebeurtenissen in Glasgow, schreef over de bewuste visioenen van Margaret en gaf toe, dat ze een volkomen nieuwe leer brachten. Inderdaad, nog nooit was iemand op het idee gekomen Jezus' wederkomst op een dergelijke manier te faseren. Nortons ooggetuigeverslag raakte al spoedig na de verschijning in de vergetelheid. Zijn tijdgenoten besteedden geen aandacht aan zijn boek. Het werd bewust terzijde geschoven; het ongelooflijke verzwijgen. Door een "toevallige" ontdekking in een stoffig pakhuis van anti-quarische boeken, kwam het vergeten boek in 1971 weer te voorschijn.

Het nieuws van de charismatische groep van McDonald verspreidde zich als een lopend vuurtje door heel Engeland. Al spoedig was het in Glasgow een komen en gaan van nieuwsgierige bezoekers. Onder hen John Nelson Darby, de voorman van de in die tijd ontstane Brethren Movement (Vergadering van Gelovigen).

Hij nam Margarets inzichten over, paste het als sluitstuk in zijn profetisch eindtijdschema, en publiceerde de ontsnappingstheorie in september 1830."

Tot zover Reveil, dat hiermee een juiste maar gekuiste samenvatting van het boek geeft.

J. N. Darby en de vrouw in de gemeente

Inderdaad staat vast, dat genoemde "charismatische" vernieuwing in 1830 plaats vond in Glasgow en dat Margaret McDonald daarbij betrokken was. Deze "verlegen jonge vrouw", die min of meer wordt afgeschilderd als de leidster van die groepering, was echter volgens genoemde Norton in werkelijkheid een ziekelijk meisje. McPherson geeft zelf 14 januari 1815 als haar geboortedatum op, zodat zij nauwelijks 15 jaar oud was! Haar "openbaringen" ontving deze puber op een tijdstip dat iedereen in haar omgeving haar overlijden verwachtte. Dat was in 1830, hetzelfde jaar waarin J. N. Darby "zijn ontsnappingstheorie" publiceerde.

Langs allerlei omwegen wil de schrijver ons nu doen geloven, dat Darby

"zijn" leer "dus" had overgenomen (hij insinueert: gestolen) van een 15-jarig meisje.

Met deze opvatting maakt de schrijver zich onsterfelijk belachelijk! Immers, zo ongeveer de enige boodschap die Darby had voor vrouwen in de Gemeente, was dat zij hun mond moesten houden, speciaal waar het leerstellige zaken betrof. En uitgerekend deze man wordt ervan beschuldigd naar een vrouw te hebben geluisterd. Iedereen, die ook maar enig besef heeft van wie Darby was, zal het ridicule daarvan inzien!

Natuurlijk, McPherson versterkt zijn zaak door aan te tonen, dat Darby inderdaad een bezoek heeft gebracht aan Margaret. Door de suggestieve voorstelling van zaken zal men misschien geneigd zijn te geloven, dat Darby zijn wijsheid had van dit zieke meisje; maar dit kan door de schrijver onmogelijk worden bewezen.

Wie Darby kent zal eerder geneigd zijn de omgekeerde conclusie te trekken: Margaret had haar wijsheid van Darby! Natuurlijk is ook dit niet te bewijzen, maar het is tenminste veel waarschijnlijker. Indien het juist is, dat hij in september van datzelfde jaar zijn "ontsnappingstheorie" publiceerde, dan ligt het voor de hand, dat hij midden 1830, het tijdstip waarop hij de McDonalds bezocht, met zijn gedachten druk bezig was met deze kwestie, en zich daarover ook heeft uitgelaten. Dat zoiets dan weer boven komt in wat een "openbaring" wordt genoemd, is een bijna alledaagse

praktijk. Als mensen tegenwoordig "profeteren" zeggen zij gewoonlijk dingen, die ze zelf al wisten uit andere bronnen. Inderdaad, het is een veronderstelling, maar McPherson heeft nog minder grond voor wat hij als onomstotelijk feit de wereld in stuurt. Wij komen hier nog op terug.

Darby en "charismatische" uitingen

Hoe dit ook zij, Darby heeft inderdaad een bezoek gebracht aan de McDonalds. Niet omdat hij direct in de inhoud der "openbaringen" was geïnteresseerd, maar vanwege het verschijnsel der "openbaringen" op zich, gepaard gaande met "spreken in tongen" en genezingen.

Wij hebben hier namelijk niet van doen met de oorsprong van de ontsnappingstheorie, maar met de oorsprong van de charismatische beweging, en dat was wat Darby interesseerde. Van dit bezoek brengt hij zelf verslag uit (in: *The Irrationalism of Infidelity*, 1853) waarin hij zegt, dat hij "is giving a correct account of what passed". In overeenstemming daarmee rapporteerde hij dus de gebeurtenissen, maar niet wat er allemaal precies werd gezegd of geleerd.

De zgn. charismatische verschijnselen waarmee Darby hier voor het eerst werd geconfronteerd, worden door hem na onderzoek afgewezen en wat hem betrof was daarmee de zaak gesloten. Zijn verslag meldt dan ook niets over de inhoud van de "openbaringen" van Margaret McDonald.

Toch wordt dit feit door McPherson aangegrepen om Darby te beschuldigen van een "doofpotaffaire": Hij zou met opzet de inhoud van die openbaringen hebben doodgezwegen. Maar Darby was gekomen om de gebeurtenissen en "tekenen" en deed zijn verhaal daarover. Men mag dus niet verwachten, dat hij ook nog eens zou optreden als verkondiger van profetieën, die hij niet als zodanig erkent, en voor hem dus hoogst oninteressant zijn.

Sola Scriptura

Bovendien behoort Hij tot de ook vandaag nog zeldzame categorie theologen, die er niet de minste behoefte aan hebben om voor hun leringen een andere bron te noemen dan de Bijbel. Zij hebben daar een goede reden voor: er is geen andere!

Wanneer wij door de bediening van een door God aan de Gemeente gegeven leraar een bepaalde Bijbelse waarheid leren verstaan, dan is die leraar niet onze bron, maar slechts het kanaal waardoor die waarheid tot ons komt. En wanneer wij die waarheid weer verder doorgeven, noemen wij niet de naam van onze leraar, maar wij wijzen op de Bijbel zelf als de oorsprong. Wie die leraar was is absoluut niet van belang, omdat geen enkel mens enige autoriteit heeft in de geestelijke dingen. In de zgn. wetenschap ligt dit anders, omdat daarin slechts de mens als hoogste autoriteit wordt erkend. Daar is het dan ook een goede gewoonte om namen te noemen, en daarom schrijf ik "wetenschap" tussen aanhalingstekens.

Wanneer het gaat om dogmatische zaken is er echter maar één Autoriteit, en het zou een miskenning zijn van de Bijbel als het Woord van God, wanneer wij het nodig oordelen om daarnaast namen van mensen te noemen. Slechts het Woord van God dient de grond te zijn van al onze geloofsvertuigingen. De verdienste van Darby is in de eerste plaats, dat hij deze dingen heeft verstaan en slechts bij de Bijbel te rade ging.

Wanneer McPherson Darby verwijt, dat hij de bron van "zijn ontsnappingstheorie" verzwijgt, is dat niet slechts een aantijging aan zijn persoon; het is een regelrechte ontkenning van de Bijbel als het Woord van God!

Dat McPherson de door hem zo gehate "ontsnappingstheorie" niet bestrijdt vanuit de Bijbel heeft dus twee oorzaken:

- 1) het is onmogelijk, en
- 2) de Bijbel telt voor hem niet mee als oorsprong voor een leer.

Margaret McDonald niet de oorsprong!

Wij hebben gezien, dat het zeer onwaarschijnlijk is, dat Darby "zijn leer" had ontvangen van Margaret McDonald, en dat hij, principieel als hij was, geen enkele reden had om een eventuele andere bron te noemen dan de Bijbel. Daarmee is in feite "The Incredible Cover-Up" van zijn inhoud ontroofd.

Toch is dit nog niet het einde van het bedrog, want wat deed McPherson?

Hij stuurde afschriften van de profetieën van Margaret McDonald aan een aantal Evangelische "top-theologen", wier namen "bij Christenen even bekend zijn als Coca-Cola....."

Enige van de antwoorden, die hij daarop ontving, heeft hij weergegeven in zijn boek. Daaronder bevindt er zich één, die een opmerkelijk commentaar bevat.

De laatste zin uit die brief luidt als volgt: *"The utterance which is supposed to contain the revelation in fact contains nothing of substance. If Miss M.M.'s testimony does in fact contain a clear statement of the doctrine I would be most interested to see it."*

Het is bijna ongelooflijk, maar toch echt waar: deze onbenoemde professor uit Minnesota heeft de "ontsnappingstheorie" niet terug kunnen vinden in de profetieën van Margaret. En hij is niet de enige!

In alle "profetieën" die zo triomfantelijk in het boek worden afgedrukt, heb ook ik niets kunnen vinden, dat duidt op een opname van de Gemeente vóór de grote verdrukking. Wat zij wel leerde was de opname als zodanig, die ook volgens haar voorafgaat aan de definitieve wederkomst van Christus op aarde.

Maar de opname zou volgens haar niet plaats vinden vóór, maar ná of op zijn vroegst ergens tijdens de verdrukking.

Wat kunnen de volgende woorden anders betekenen:

".....Now will the Wicked be revealed, with all power and signs and lying wonders, so that if it were possible the very elect will be deceived. This is the fiery trial which is to try us....." (blz. 153).

Margaret noemt hier het openbaar worden van "de Antichrist" en citeert (jawel) vervolgens Mat. 24:24, dat volgens vers 21 handelt over de grote verdrukking. Daarna zegt zij, dat die verzoeking over óns zal komen.

Geen spoor dus van een opname vóór de verdrukking, integendeel! Het enige dat Margaret beweerde, was dat er ergens na het begin van de verdrukking een opname van uitsluitend met de Geest vervulde gelovigen zou komen; een gedeeltelijke opname dus.

Dat die opname zou plaats vinden vóór de verdrukking en niet erna is in al haar zgn. profetieën niet te vinden! Kortom, wat Margaret beweerde lijkt in geen enkel opzicht op wat Darby leerde. En wat McPherson beweert is gewoon ordinair bedrog.

Lezen en schrijven

Rest ons nog de vraag, hoe de schrijver in staat was de "ontsnappingsstheorie", die hij ontleend heeft aan Darby, "te gebruiken als sluitstuk in de profetieën van Margaret McDonald." Heel eenvoudig: hij leest die profetieën net als de Bijbel.

Wanneer men de zinnen uit hun context ruikt en vervolgens in een willekeurige volgorde weer citeert, kan men er alle kanten mee op. Op deze wijze vindt de schrijver "de ontsnap-

pingstheorie" wel bij Margaret McDonald en niet in de Bijbel, hetgeen hem zeer welgevallig is.

Wanneer deze "schrijver" alsnog een "lezer" wordt, zal ook hij misschien tijdig ontdekken, dat zijn verguisde "ontsnappingstheorie" niet voorkomt bij Margaret McDonald, maar daarentegen wel in de Bijbel. Dan behoeven wij van hem misschien ook niet meer een lied te dichten met de door hem voorgestelde titel *"The Kidnapper is coming"* (blz. 120).

McPherson bewijst zijn eigen ongelijk

Toch valt er wel iets positiefs over McPherson en zijn boek te vermelden. Hij is er n.l. uitstekend in geslaagd aan te tonen, dat er in de loop der decennia uitdrukkelijk is gezwegen over Margaret McDonald als bron van de gewraakte leer.

Hiermee bewijst hij zijn eigen ongelijk! Zij was n.l. niet de bron; zij heeft die leer blijkbaar helemaal niet gekend, mede omdat zij daarvoor niet

"bijbelvast" genoeg was. Dat is de meest natuurlijke reden, waarom niemand haar naam ooit in dit verband heeft genoemd.

Hoewel hij hen verguisd verwacht McPherson, dat Darby en Scofield melding maken van een theorie, die pas anderhalve eeuw later door hemzelf hoogstpersoonlijk werd verzonnen. Hun zwijgen was niet "incredible", maar zeer geloofwaardig en vanzelfsprekend, daar zij nooit enige profetische gaven hebben geclaimd.

Zij hebben nooit een leer van Margaret ontvangen en hadden dus helemaal niets te verzwijgen.

Het is slechts een uitvinding van Dave McPherson, die hij gebruikt om Gods Woord geweld aan te doen.

"The Incredible Cover-Up" is dus een boek zonder ook maar de minste historische of theologische waarde. Zijn enige waarde is de marktwaarde van fl. 11,50, maar zou het daar allemaal om te doen zijn?

Nadat ik kort geleden via drie "A-4tjes" opnieuw werd geconfronteerd met het verhaal van Dave McPherson en daarover vragen ontving, leek het mij goed om dit oude artikel opnieuw te publiceren. Destijds geschreven op verzoek van mijn vader verscheen het in "Israël en de Bijbel", waaruit het werd overgenomen in "Gouden Schoven" en enige andere bladen. Het artikel is weliswaar wat scherp gesteld, maar toch lang niet zo agressief als McPhersons boek.

Voor wie is geïnteresseerd in wat de Bijbel Zelf zegt over de opname der Gemeente hebben wij o.a. de volgende publicaties beschikbaar. (A.K.H.)

(CD)A018	1 cd of cassette	Opname en verdrukking
(CD)C176	2cd's of cassettes	Aftellen voor de opname
C113	8 cassettes	De opname van de Gemeente; hoe en waarom

Jonathan en zijn wapendrager

door Jb. Klein Haneveld (1948)

"Want bij de HEERE is geen verhindering." ^{1Sam. 14:6}

Twee contrasten

Twee mannen treden hier in 1Samuël 14 voor het voetlicht.

Zij leren ons - bij wijze van tegenstelling - een belangrijke les. Uit het gedrag van de één blijkt duidelijk, dat hij een ongelovige is, in God en in het woord Zijner genade; uit het gedrag van de ander blijkt echter, dat hij een gelovige is.

De koning en de prins: Saul en Jonathan.

Saul zit werkeloos neer onder een graanaatboom; Jonathan bestormt de bolwerken der vijanden van zijn volk.

Saul is omringd door zeshonderd mannen; Jonathan is alleen met zijn wapendrager.

Saul is bezig met zichzelf en met zijn vijanden; ^{vs. 24} Jonathan met de Heer en Zijn verlossing, zeggende, dat de Heer verlossing kan geven, ongeacht of er velen of weinigen zijn. ^{vs. 6}

Saul is afhankelijk van godsdienstige ceremoniën, ^{vs. 24} terwijl Jonathan afhankelijk is van de levende God.

Sauls horizon werd overschaduwed en verduisterd door de donkere en zware wolken van verslagenheid en vrees; terwijl die van Jonathan verlicht werd

door de heerlijkheid en pracht van de schijnende zon van succes, zoals uitgedrukt in de woorden: "De HEERE heeft hen (de Filistijnen) gegeven in de hand van Israël." ^{vs. 12}

Welk een tegenstelling! Het is de tegenstelling tussen godsdienst en geloof; vlees en geest; duisternis en licht; zwakheid en kracht; mens en God.

De kracht van het geloof.

Hoe heerlijk is het, om te vertrouwen op de Heer! Jonathan heeft dat heel duidelijk bewezen. Hij klom tussen de scherpe steenklip van Bozes aan de éne zijde, en de hoge steenrots van Séne aan de andere zijde, om op te trekken naar de Filistijnen in de kracht van dat vertrouwen; wetende, zoals hij het uitdrukte "dat bij de HEERE geen verhindering is om te verlossen door velen of door weinigen." ^{vs. 4}

Zo God vóór ons is, dan kan niets ons tegen zijn. ^{Rom. 8:31} Mozes, Jozua en Gideon waren daarvan lichtende voorbeelden. Ongetwijfeld kende Jonathan hun geschiedenis, en hij bewees, dat hij ook de God kende, op Wien zij vertrouwd hadden.

Hij herinnerde zich hoe God met weinige mannen Zijn volk in vroeger dagen verlost had. En hoe zelfs één man, Simson, het werktuig in Gods handen was, om een heel leger te verslaan. Jonathan geloofde dat Gods arm niet verkort was en dat Hij ook thans Israël zou kunnen verlossen.

"Geen verhindering om te verlossen door velen of door weinigen" - dat was en is menigmaal gebleken. Koning Asa gebruikte bijna dezelfde woorden als Jonathan vele, vele jaren later, toen Zerah, de Moor, tegen hem optrok met een leger van "duizendmaal duizend" en driehonderd wagens.

"En Asa riep tot de HEERE, Zijn God, en zeide: HEERE, het is niets bij U, te helpen, hetzij de machtige, hetzij de krachteloze..... En de HEERE plaagde de Moren voor Asa." ^{2Kron. 14:9-12}

Het geloof eert God, en God eert het geloof. "Zijn wapendrager zeide tot hem: Doe al wat in uw hart is: wendt u, zie ik ben met u, naar uw hart." ^{vs. 7} Dat waren bemoedigende woorden.

Deze onbekende wapendrager staat voor ons als een man des geloofs, als een ster in het firmament. "Zie ik ben met u, naar uw hart."

Het verslag van het gesprek tussen deze twee mannen is tamelijk kort, maar voldoende om te weten, waarover zij spraken, en waarin zij, hun vertrouwen stelden.

Wachten op "Tekenen".

Zij zagen op de God van Israël. Wachtend op een teken, weliswaar, maar

dat was in overeenstemming met de bedeling, waarin zij leefden. Zij wachtten op een teken, maar zij verwachtten het van de Heer.

Tekenen horen niet thuis in deze bedeling van genade. "Wij weten, dat dengenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, namelijk dengenen, die naar Zijn voorneemen geroepen zijn." ^{Rom. 8:28}

God heeft Zijn laatste "teken" gegeven, en dat was het teken van Jona, de profeet:

"Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was in de buik van de walvis, also zal de Zoon des Mensen drie dagen en drie nachten wezen in het hart der aarde." ^{Mat. 12:39-40}

Maar Hij beloofde een ander teken in de toekomst, dat zou zijn "het teken van de Zoon des Mensen in de hemel" (in plaats van in het hart der aarde), en "dan zullen al de geslachten der aarde wenen, en zullen de Zoon des mensen zien, komende op de wolken des hemels met grote kracht en heerlijkheid." ^{Mat. 24:30}

Tussen deze twee tekenen ligt deze bedeling der genade. Eén van deze tekenen is reeds gegeven, de andere moet nog worden gegeven. Maar intussen is God bezig een volk aan te nemen voor Zijn Naam. ^{Hnd. 15:14}

Dit volk is de Gemeente of "het lichaam van Christus", die, vóór het tweede teken verschijnt, zal worden opgenomen "de Heer tegemoet in de lucht." ^{1Thes. 4:13-17}

Het geloof is werkzaam

"Toen zij beiden zich aan der Filistijnen bezetting ontdekten, zo zeiden de Filistijnen: Ziet de Hebreërs zijn uit de holen uitgegaan, waarin zij zich verstoken hadden. En Jonathan zeide tot zijn wapendrager: Klim op, achter mij, want de HEERE heeft hen gegeven in de hand van Israël. En zij vielen voor Jonathans aangezicht, en zijn wapendrager doodde ze achter hem. En er was een beving in het leger, op het veld en onder het ganse volk; de bezetting en de verdervers beefden ook zelve; ja, het land werd beroerd, want het was een beving Gods." vs. 10-15

Er is hier nu een positieve verandering: het geloof wordt actief. Het geloof is altijd werkzaam, en bereikt heerlijke resultaten. Wat is het resultaat? De "beving" ^{1Sam. 3:7} gaat van Israël over naar de Filistijnen. Jonathan verwachtte het niet van Israëls koning, zijn vader, maar hij verwachtte het van Jehovah. Hij kende Hem als de HEERE der Heirscharen, en hij trouwde op Hem voor overwinning en bevrijding in Israël. Heerlijk vertrouwen!

"Het was een beving Gods", want God legde Zijn schrik in hun harten, waardoor Hij de bevrijding der Israëlieten voorbereidde, die zich verborgen hielden in holen en spelonken, en hun vertrouwen stelden in de koning in plaats van hun God.

Jonathans geloof eerde God; nu eerde God Jonathans geloof.

"Die op de HEERE vertrouwen zijn als de berg Sion, die niet wankelt, maar blijft in eeuwigheid" ^{Ps. 125:1}

Het geloof ziet altijd op naar God. Het heeft uitsluitend met Hem en met Zijn Woord te doen. Zo was het met Jonathan. Het maakte voor hem helemaal geen verschil, of hij velen of weinigen bij zich had; of Israëls legerscharen en diens koning hem volgden of niet. Hij had God, de HEERE der Heirscharen; wat had hij nog meer nodig? Het ongelooft zou de legers der Filistijnen en de zwakheid, angst en "beving" van Israël tussen hem en God gesteld hebben. Maar het geloof stelde God tussen hem en de legers der Filistijnen, en de trouweloosheid van Israel. Dit is een zeer belangrijk verschil. Laten wij allen wandelen in de kracht en in de energie van het geloof, tot lof van Hem, die het geloof altijd eert.

Een stimulerende kracht.

"Als nu de wachters van Saul..... zagen, dat de menigte versmolt, en doorging, en geklopt werd..... Als alle mannen van Israël, die zich verstoken hadden in het gebergte van Efraïm, hoorden, dat de Filistijnen vluchtten, zo kleefden zij ook hen achterna in de strijd. Alzo verloor de HEERE Israël te dien dage." vs. 16, 20-22

Zo is het altijd. Men kan nimmer wandelen in de kracht van het geloof zonder een stimulerende kracht op anderen uit te oefenen. En anderzijds is één ongelovige en lafhartige voldoende, om velen tegen te houden. Bovendien voert 't ongelooft ons altijd van 't

veld van arbeid of strijd af, terwijl het geloof ons daar even zeker op voert.

"Godsdienstige vormen" hinderen

Maar hoe staat het intussen met Saul? Werkte hij samen met de man des geloofs? Helaas, nee! Hij was volkomen machteloos om zo iets te doen; ja hij bleek zelfs een lastige hinderpaal te zijn op de weg van onze geloofsheld. Niet alleen was hij onmachtig, om de harten van hen, die hem tot hun koning verkoren hadden, vertrouwen in te boezemen, maar toen hij het waagde om op te trekken, deed hij niets anders dan de kostbare resultaten van het geloof te hinderen door zijn "godsdienstige vormen"!

"En de mannen van Israël werden mat te dien dage; want Saul had het volk bezworen, zeggende: Vervloekt zij de man, die spijze eet tot aan de avond, opdat Ik mij aan mijn vijanden wreke. Daarom proefde dat volk geen spijze." vs. 24

Wat een veldheerstalent! Juist op het moment, dat het volk voedsel nodig had, om de strijd te kunnen voortzetten, lezen wij dat het volk bezweek. ^{vs. 28}

En dat alles als gevolg van het godsdienstig element in het karakter van Saul. Vasten was in die tijd en onder bepaalde omstandigheden volkomen op zijn plaats, als de ziel in diepe gemeenschap met God was, of zich voor Hem verootmoedigde. Maar als het vasten zonder meer tot een uiterlijke vorm gemaakt wordt, of, zoals Saul zei: "opdat ik mij aan mijn vijanden

wreke", dan wordt het het voorwerp waarop men vertrouwt, en stelt het zich - evenals alle godsdienstige vormen - dus in de plaats van de werkelijke waarheid, en van de Enige, op Wie men moet vertrouwen: God. Het was het godsdienstige element in Saul, dat hier belemmerend en hinderend werkte.

Zo is het altijd met louter godsdienstige vormen. Zij hebben de waarheid van God veel meer verduisterd en tegengewerkt dan directe tegenstand. Zij hebben het werk des Heeren veel meer bemoeilijkt en geremd dan vervolging.

Zij zijn voor menige zondaar een beletsel geweest, om de Heiland van zondaren eenvoudig in het geloof te aanvaarden.

O, hoe bloedt het hart van het kind van God, als hij bedenkt hoe de godsdienstige wereld rondom hem de duisternis in de plaats heeft gesteld van het licht, en het bittere voor het zoete. Men leert de mensen dat zij door het nakomen van allerlei godsdienstige voorschriften en vormen verlost kunnen worden.

Verlossing, lieve lezer, kan onmogelijk verkregen worden tenzij door een Verlosser. Aanvaard de Verlosser, en Hij verlost. Dat is verlossing.

Net zo min als wij licht kunnen krijgen zonder een lichtgever, zij het zon, maan, lamp of kaars, zo kunnen wij ook niet verlost worden zonder een Verlosser. En indien de Verlosser ver-

lost, waarom hebben wij dan nog godsdienstige vormen nodig?

Anderzijds, wanneer godsdienstige vormen ons zouden kunnen verlossen, waarom hebben wij dan nog een Verlosser nodig? Moge God de lezers en de schrijver vrijwaren van de bedrieglijke surrogaten van Satan, en mogen wij bezig zijn met niets anders dan Christus, Die de Heiland van zondaren is. "Die ook volkomen kan zaligmaken, degenen die door Hem tot God gaan." ^{Heb. 7:25}

Te geloven in Christus om behouden te worden betekent alléén op Hem zijn vertrouwen te stellen. Hij heeft op zich genomen om zondaren zalig te maken en heeft daarvoor de verantwoordelijkheid aanvaard. Hij is verantwoordelijk voor de behoudenis van iedere zondaar, die in Hem gelooft. Niemand, die in Hem gelooft, kan ooit verloren gaan. Dat zou op Christus, en niet op de zondaar, een blaam werpen.

Lijkt u dat te sterk gezegd, geliefde lezer? Geprezen zij de Heer - het is niet te sterk. Hij heeft op zich genomen om ons te redden. Hij heeft Zichzelf tot taak gesteld om "ons tot God te brengen". ^{1Pet. 3:18} Zo lezen wij het in Gods Woord. Wij hebben het Woord geloofd en ons vertrouwen alleen op Hem gesteld.

Veronderstel, - let wel, wij zeggen: veronderstel - dat wij toch verloren zouden kunnen gaan, dan zou Hij, en niet wij, daarvoor verantwoordelijk zijn.

Dan zou Satan kunnen zeggen: "Deze mens heeft begonnen te bouwen, en heeft niet kunnen voleindigen", en daardoor "Hem bespotten". ^{Luk. 14:29, 30} Neen, wij zijn:

"Veilig in Jezus' armen,
Veilig aan Jezus' hart.
Daar in Zijn teer erbarmen,
Daar rust mijn ziel van smart."

Nederlands Bijbelstudie Contactdag

zaterdag 19 mei 2001, 10:00 uur in

't Poshuis, Munnikenweg 58,

't Harde

met als onderwerp

Ik Ben heeft mij gezonden

Gelegen aan de bosrand en de markt, op loopafstand van het winkelcentrum Snelweg A28 Amersfoort-Zwolle; Afrit 't Harde, 1e weg links; 4e weg rechts

Wordt vervuld met de Heilige Geest

door Jb. Klein Haneveld (1949)

Wij veronderstellen, dat het niet meer nodig is om onze lezers aan de hand van het Woord van God aan te tonen, dat alle gelovigen in het bezit zijn van de gave van de Heilige Geest. De Geest woont in hen. Hun lichaam is een tempel van de Heilige Geest. Het is van geweldig praktische betekenis, als een christen, in plaats van te bidden om de Heilige Geest, gelooft dat de Geest reeds in hem woont.

Maar hoewel alle gelovigen de Heilige Geest blijvend in zich hebben, wil dat nog niet zeggen, dat zij ook allen met de Geest vervuld zijn. Daarom is het dat Paulus de gelovigen van Efeze vermaant: "Wordt vervuld met de Heilige Geest" ^{Ef. 5:18}

Wat is vervulling met de Heilige Geest?

Uit Johannes 16:12-25 blijkt, dat de Heilige Geest niet van Zich zelf spreekt. Zijn doel is slechts: Christus te openbaren en te verheerlijken. "Die zal Mij verheerlijken, want Hij zal uit het Mijne nemen, en zal het u verkondigen", zijn de woorden van onze Heiland Zelf.

Wij mogen dus aannemen dat een met de Geest vervuld leven een leven is, waarin Christus wordt geopenbaard en verheerlijkt. Het is de Heilige Geest niet om Zichzelf te doen. "Hij zal van Zichzelf niet spreken." Hoewel Hij echter niet Zichzelf openbaart, is Hij de ware Oorzaak en enige Bron van werkelijk geestelijk leven. Hij heeft slechts met één begeerte en één bedoeling woning in ons gemaakt, om

namelijk het leven van Christus zo volkomen in ons te openbaren, dat wij kunnen zeggen: "Het leven is mij Christus." ^{Fil. 1:21}

Geen bijzondere emotie

De vervulling met de Heilige Geest behoeft evenmin als de inwoning van de Geest gepaard te gaan met een bijzondere emotie of ervaring. Wij hebben daarvan een duidelijk voorbeeld in het leven van Paulus. Op de weg naar Damaskus werd hij behouden en werd Hij als zodanig verzegeld met de Heilige Geest. Enige dagen na zijn bekering echter werd Ananias tot hem gezonden ^{Hand. 9:17} om twee redenen:

- 1) "opdat gij weder ziende, en
- 2) met de Heilige Geest vervuld zoudt worden."

Nadat Ananias hem de handen opgelegd had, waren deze twee dingen bij Paulus tot stand gekomen. Hij werd (1) ziende en (2) vervuld met de Heilige Geest.

Dit ging echter niet gepaard met een bijzondere emotie of ervaring. Wij lezen althans niets daarover. Toch was hij even werkelijk met de Geest vervuld, als dat hij zijn gezichtsvermogen herkregen had. Dit blijkt immers uit het resultaat. Want de Geest van God begon direct met Zijn Christus verheerlijkend werk in Paulus, van wie immers onmiddellijk daarop geschreven staat: "en hij predikte terstond Christus." ^{vs. 20}

Ook is er geen enkel bewijs, dat Paulus Zich er van bewust werd, dat Hij met de Geest werd vervuld, maar wel hield hij zich voortdurend bezig met de Persoon van Christus. De Geest nam uit het Zijne (Christus), en verkondigde het Paulus. ^{Joh. 16:14}

De Heilige Geest is de oorzaak, terwijl de ervaring van de heerlijkheid en werkelijkheid van Christus het gezegende resultaat is.

Het is merkwaardig, dat in het Nieuwe Testament het gevolg van sterke drank driemaal wordt vergeleken met een met de Geest vervuld leven. ^{Luk. 1:15; Hand. 2:12-21; Ef. 5:18}

Als een mens "vol zoeten wijns" is, staat hij onder invloed van die drank, zoals blijkt uit heel zijn doen en laten. Zo staat ook de gelovige, die "vol des

Heiligen Geestes" is, onder invloed van die Geest, hetgeen blijkt uit heel zijn levensopenbaring.

Als wij vervuld zijn met de Heilige Geest, dan wil dat zeggen, dat wij de Geest gelegenheid geven om Zijn Christus openbarend en Christus verheerlijkend werk in ons te verrichten.

Vervuld te worden met de Heilige Geest wil echter niet zeggen, dat wij meer van de Geest krijgen, maar veel eerder dat de Geest meer van ons krijgt. Wij zullen nooit meer van de Geest hebben dan de "zalving", die wij bij onze wedergeboorte hebben ontvangen. De Heilige Geest is trouwens Iemand, Die óf in ons woont met al Zijn volheid óf geheel in ons afwezig is. In dit laatste geval zouden we echter niet behouden zijn.

Zeven werkingen van de Heilige Geest

Thans willen wij in de Schrift onderzoeken op welke wijze de Heilige Geest Zich in het leven van de gelovige openbaart. Ons blijkt dan, dat er sprake is van een zevenvoudige werking van de Heilige Geest in ons. En wel mogen wij ons afvragen, of wij in het dagelijks leven in zulk een verhouding tot de Geest staan, dat Hij deze zevenvoudige arbeid in ons kan verrichten.

1 De Geest bewerkt een Christelijk karakter

"De vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid." ^{Gal. 5:23}

Dit vers noemt de negen kenmerken van een Christelijk karakter. Maar het is bovendien een omschrijving van het leven van Christus, in Wie deze negen kenmerken volkomen zijn openbaar geworden gedurende Zijn omwandeling op aarde. Deze eigenschappen worden echter niet gevonden in de menselijke natuur. Het zijn Goddelijke deugden. Maar zij kunnen in de wedergeboren mens worden teweeggebracht door de kracht van God. Zij zijn "vrucht des Geestes". Zij vormen de bijbelse definitie van de woorden: "Het leven is mij Christus".

Als wij vervuld zijn met de Heilige Geest, dan zal de Geest dit karakter van Christus, deze negen kenmerken van het Christelijk leven, als een vrucht van Zijn arbeid in ons teweegbrengen.

Een Christelijk karakter is dus een vrucht des Geestes. De positie van het kind van God als burger van de hemel ^{Fil. 3:20; Ef. 2:6} eist, dat dit karakter in zijn dagelijks leven openbaar wordt. Hij moet wandelen "waardig der roeping met welke hij geroepen is in alle ootmoedigheid, en zachtmoedigheid, met lankmoedigheid, verdragende elkan- der in liefde." ^{Ef. 4:1, 2}

Maar wil Christus Zijn eigen deugden in ons vinden, dan moet Hij ze daar zelf teweegbrengen, want van nature bezitten we ze niet. Met dat doel heeft Hij ons dan ook de Geest gegeven, opdat de gezegende kenmerken van Zijn leven ook in ons zouden worden ge-

vonden. Want de Geest "zal het uit het Zijne nemen en ons verkondigen".

Het feit dat het christelijk karakter "een vrucht des Geestes" is, verandert onze gehele verantwoordelijkheid. Dit karakter wordt niet door onze inspanningen verkregen, ook niet door onze inspanning met behulp van de Heilige Geest. Het is enkel en alleen een vrucht des Geestes. Een christelijk karakter wordt voortgebracht in de gelovige, en niet dóór de gelovige.

Wat het vlees kan, wil en moet doen wordt gezegd in het voorafgaande gedeelte. ^{Gal. 5:19-21} Het vlees is hier meer dan het fysieke lichaam. Het is alles - geest, ziel en lichaam - wat de persoon was vóór zijn verlossing. Van die bron kan geen werkelijke, geestelijke vrucht voortkomen. Integendeel: "Het vlees begeert tegen de Geest". ^{Gal. 5:17}

Er zijn dus twee levensprincipes mogelijk voor het kind van God:

- 1) De vleselijke wandel, d.i. een wandel door de energie van het vlees (onze oude natuur);
- 2) De geestelijke wandel, d.i. een wandel door de energie van de Geest.

Deze twee principes staan lijnrecht tegenover elkaar en kunnen niet met elkaar samengaan. Daarom schrijft Paulus:

"Wandel door (door middel van) de Geest, en gij zult (als een vanzelfsprekend gevolg) de begeerlijkheden des vleses niet volbrengen." ^{Gal. 5:16}

Wandelen door de Geest wil niet zeggen, dat het vlees in zekere mate door de Geest wordt geholpen. Het is een wandel, die alleen een gevolg is van het werk van de Geest, ondanks de oppositie van het vlees. Als wij wandelen door de Geest, dan wandelen wij "gelijk Hij gewandeld heeft". ^{1Joh. 2:6} Want de Geest neemt het uit het Zijne en verkondigt het ons.

De wereld vertrouwt op het resultaat van een lang proces van zelfverbetering en inspanning, om te komen tot verwezenlijking van de menselijke deugden, waarvan de som "karakter" wordt genoemd.

De christen mag dadelijk de hemelse deugden van Christus ervaren, niet door inspanning en oefening, maar door zich gelovig open te stellen voor de werking van de Heilige Geest Die in hem woont.

2 De Geest bewerkt Christelijke dienst

"Want wij zijn Zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tót goede werken, welke God voorbereid heeft, opdat wij in dezelve zouden wandelen." ^{Ef. 2:10}

Volgens dit en andere Schriftgedeelten heeft God te voren voor elke gelovige een speciale dienst vastgesteld. Het volbrengen van deze dienst vormt de "goede werken." De werken, hoe goed op zichzelf ook, die niet door God voorbereid zijn, kunnen niet tot de Bijbelse "goede werken" worden gerekend, omdat zij niet de persoonlijke uitwerking zijn van de wil van God.

Niet in alle gelovigen worden "goede werken" voortgebracht, maar alleen in hen, die hun lichamen gesteld hebben "tot een levende, heilige, Gode welbehaaglijke offerande", ^{Rom. 12:1} en vervuld zijn met de Heilige Geest.

Christelijke arbeid en dienst is de beoefening van een "gave" (verantwoordelijkheid), die de Geest aan de gelovigen verleent.

Wij moeten de geestelijke "gave" niet verwarren met de wereldse uitdrukking "begaafd". Een "gave" is iets wat wij van nature niet hebben, maar wat ons door de Geest gegeven is. Zo is er in de Schrift sprake van verschillende gaven door één en dezelfde Geest. ^{1Kor. 12:4} Zij dienen besteed te worden "tot opbouw van het lichaam van Christus". ^{Ef. 4:12}

Christelijke arbeid en dienst is een directe "openbaring des Geestes", ^{1Kor. 12:7} werkend door de gelovige. Het is de Geest van God, die iets doet, en daarvoor de gelovige gebruikt als instrument. Het is het "werk des Heeren", (Zijn werk door ons) waarin wij "overvloedig" zouden zijn. ^{1Kor. 15:58}

"Er is verscheidenheid van gaven, maar het is dezelfde Geest." ^{1Kor. 12:4} Geen twee christenen verrichten dezelfde arbeid, maar de Geest verleent kracht en verricht het werk in iedere gelovige persoonlijk. ^{1Kor. 12:4-11}

Een "gave" is dus een "openbaring des Geestes" of een goddelijk werk, verricht door de Geest, "gelijkerwijs Hij wil". ^{1Kor. 12:11}

Geestelijk leven verkrijgen wij dus niet door arbeid of dienst! Integendeel, het is precies andersom: wij bezitten geestelijk leven, opdat wij christelijke arbeid zouden kunnen verrichten.

Geestelijk leven is een werk van God voor en in Zijn kinderen.

Christelijke dienst is een werk van Zijn kinderen voor God, dat alleen verricht kan worden in de kracht van de inwonende Geest.

3 De Geest leidt in heel de Waarheid

"Hij zal u in al de waarheid leiden." ^{Joh. 16:13} Hier hebben wij de belofte, dat het kind van God door de Geest van God wordt onderwezen in de Waarheid, het Woord van God.

De Heilige Geest is de enig betrouwbare Uitlegger der Schriften.

Wanneer wij de Bijbel onderzoeken in afhankelijkheid van de Heilige Geest, dan leren wij de onnaspeurlijke rijkdom van Christus kennen, die door het geloof ook onze rijkdom is.

"Want Hij zal het uit het Mijne nemen, en het u verkondigen."

De Heilige Geest doet ons niet een verzameling van waarheden kennen, maar Hij doet ons Christus kennen. Want de Schriften getuigen immers van Hem! En Hem te kennen is..... het eeuwige leven!

Wat zijn het gezegende uren als wij ons door de Geest in het Woord laten leiden en onderwijzen. Wat wordt ons de Heiland dan dierbaar. En hoe leren wij dan onze rijkdom in Hem verstaan. "Wij hebben niet ontvangen de Geest der wereld, maar de Geest, die

uit God is, opdat wij zouden weten, de dingen, die ons door God geschonken zijn." ^{1Kor. 2:12}

Duizenden kinderen Gods weten niet wat God hun heeft geschonken, omdat zij zich niet door de Geest in al de Waarheid hebben laten leiden.

De Geest van God toont ons in het Woord van God, welke rijkdommen wij in Christus hebben ontvangen en doet ze ons, als wij geloven, praktisch ervaren. Een gelovige die vervuld is met de Heilige Geest heeft het Woord van Christus rijkelijk in zich wonende. ^{vgl. Ef. 4:18 met Kol. 3:16}

De Heilige Geest heeft hem zo in al de Waarheid geleid en daardoor met zulk een overweldigende kennis van Christus vervuld, dat hij "den Heere zingt met aangenaamheid in zijn hart." ^{Kol. 3:16}

Geliefde medegelovigen, wilt u zich ook niet door de Geest, die in u woont, in heel de waarheid laten leiden? Laat Hem toe het Woord voor u te openen en laat u onderrichten in de onnaspeurlijke rijkdom van Christus, die u toebehoort. Uw klaagliederen over uw eigen armoede zullen dan spoedig plaats maken voor de "lofzangen" over uw rijkdom in Christus.

En zo komen wij als vanzelfsprekend tot de vierde openbaring des Geestes:

4 De Geest verwekt lof en dankzegging

"Sprekende onder elkander met psalmen en lofzangen en geestelijke liederen..... dankende te allen tijd over alle dingen God en de Vader, in de Naam van onze Heere Jezus Christus." ^{Ef. 5: 19-20}

Alle dingen werken mee ten goede voor de gelovigen die Hem liefhebben.

Rom. 8:28 Daarom is het ook vanzelfsprekend, dat zij "te allen tijde" en voor "alle dingen" God danken. Wanneer wij met de Geest vervuld zijn, en ons door Hem in heel de waarheid laten leiden, dan leren we de dingen - ook aangaande ons persoonlijk leven - zien zoals God ze ziet. Dan zijn wij ook maar met één begeerte vervuld, namelijk dat Christus in ons wordt verheerlijkt door de Geest ("Die zal Mij verheerlijken"), ook al gaat dit ten koste van onze eigen verlangens of misschien gepaard met tijdelijke beproevingen.

Het is de Geest van God alleen om Christus te doen! Zijn wij met de Geest vervuld, dan is het ook ons alleen om Hem te doen. Welke tijdelijke beproevingen wij dan ook mogen doormaken, dan kan niets onze vreugdezang verhinderen. Ja, wij danken God "te allen tijde" en "voor alle dingen" (ook voor de beproevingen), omdat de Geest ons in Zijn Woord heeft onderwezen dat alle dingen moeten medewerken ten goede.

Hieruit blijkt dus, dat dankzegging voor alle dingen en aanbidding van God de direkte resultaten zijn van de Heilige Geest, die ons leven vervult.

5 De Geest leidt tot zoonstelling

"Want zovelen als er door de Geest Gods geleid worden, die zijn zonen (N.B.G.) Gods." Rom. 8:14
"Zonen" en "kinderen" zijn in de Schrift niet identiek!

Als wij deze woorden gebruiken is het natuurlijk waar, dat een kind een zoon is, en een zoon een kind. Toch gebruiken ook wij beide woorden niet altijd in dezelfde betekenis.

Bijvoorbeeld, de kleine jongen, liggend in zijn wieg, is een kind, en ook een zoon van zijn vader; maar hij is nog niet zo groot, dat hij zich van de verantwoordelijkheid van het zoonchap bewust is, en dat hij de karaktereigenschappen van zijn vader kan openbaren.

Maar hier hebben wij een flinke, sterke kerel, die de oudste zoon van het gezin is, een volwassen man. U kunt in hem gemakkelijk het beeld van zijn vader herkennen. Hij is zich ten volle bewust van zijn verantwoordelijkheid en waardigheid als zoon. Misschien is hij de rechterhand van zijn vader in zaken. U zou hem beledigen, als u hem zou aanspreken met "kind".

Het verschil in de Schrift is, dat de uitdrukking "kind" spreekt van verwantschap. Het griekse woord hiervoor (teknon) betekent letterlijk "geborene", en wordt gebruikt in verzen zoals Joh. 1:12 en 1Joh. 3:1. De uitdrukking "zoon" (huios) daarentegen, hoewel ook verwantschap inhoudend, heeft in de eerste plaats betrekking op karakter, verantwoordelijkheid en volwassenheid. Wij lezen in Gal. 3:7 "Degeenen, die uit het geloof zijn, zijn Abrahams zonen."

Als heidenen konden de Galaten moeilijk kinderen van Abraham zijn. Er bestond geen verwantschap tussen

hen en Abraham, maar zij bezaten hetzelfde vitale kenmerk als Abraham; zij waren evenals hij "uit het geloof". Gal. 3:7

In Rom. 8:17 houdt het zoonchap verband met openbaren van het karakter en het beeld van onze vader. "Want zovelen als er door de Geest Gods geleid worden; die zijn zonen Gods."

De Geest van God doet ons als een zoon van God leven. Als wij ons aan de leiding van de Heilige Geest overgeven, zijn wij zonen Gods. En als zonen zullen wij in de toekomst met Christus van onze hemelse Vader erven. Rom. 8:17; Gal. 4:7

Heel veel gelovigen zijn tevreden met "babies in Christus" 1Kor. 3:1; 1Pet. 2:2 te blijven. Zij kunnen niet groeien, omdat zij niet genoeg ernst maken met het Woord van God. Zij willen de leiding van de Heilige Geest niet volgen. Zij zijn niet gewillig met Christus te lijden, opdat zij mede-erfgenamen zouden worden met Hem.

6 De Geest getuigt met onze geest

"Deze Geest getuigt met onze geest, dat wij Kinderen Gods zijn." Rom. 8:16

Wij zien hier een ander werk van de Heilige Geest. Hij getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn. Twijfel en vrees verdwijnen, als de Geest ons leert roepen: "Abba, Vader!" Rom. 8:15 Ik weet, dat ik een zondaar ben. Ik heb daar nimmer aan getwijfeld, sinds God mij mijn eigen hart toonde. Ik weet ook, dat ik een kind van God ben. Hoe ik dat weet? Op dezelfde wij-

ze, als dat ik weet een zondaar te zijn. God heeft het geopenbaard en de Geest heeft mij er van overtuigd. Ik heb er net zo min aan getwijfeld, als aan het feit, dat ik een zondaar was. Het is door het onderricht van de Geest in de Schriften, dat wij weten, kinderen Gods te zijn, zodat we Hem noemen: "Abba, Vader!" Is het niet heerlijk?

Als wij onze hoofden 's nachts op ons kussen nederleggen, mogen wij zeggen: "Abba, Vader!" Het moge ook onze laatste gedachte zijn. "En indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen Gods en mede-erfgenamen van Christus." Rom. 8:17 Welk een perspectief opent zich hier voor alle kinderen Gods!

7 De Geest komt te hulp

"En desgelijks komt ook de Geest onze zwakheden mede te hulp; want wij weten niet, wat wij bidden zullen gelijk het behoort, maar de Geest Zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtigen." Rom. 8:26

Wij hebben de levende Christus aan Gods Rechterhand - onze Voorspraak (Paracleet) bij de Vader; 1Joh. 2:1 en wij hebben de Heilige Geest - de Paracleet - in ons.

Wanneer wij onze wensen niet in woorden kunnen uitdrukken ("want wij weten niet, wat wij bidden zullen, gelijk het behoort"), dan komt de Heilige Geest, Die God kent en ons kent, ons te hulp. Hij verenigt zich met ons

zuchten, en bidt Zelf voor ons. Welk een genade, dat God Zich niet van ons afwendt, als wij de verlangens van ons diepste wezen niet kunnen uitdrukken, maar luistert naar het bidden van de Geest, die als een vaste Bewoner van onze harten Zich volkomen bewust is, wat het beste is voor ons. Hij zal onze belangen veel beter behartigen dan wij zelf ooit kunnen doen, want de "mening des Geestes" is altijd "naar God", vs. 27 d.w.z. in overeenstemming met de wil van God.

Wat geestelijk leven wel en wat het niet is

Een geestelijk christen is een met de Geest vervulde christen, in wie de Geest ongehinderd Christus kan openbaren en in wie Hij Zijn zeventvoudige arbeid kan verrichten. Wèrkelijk geestelijk leven is een zeventvoudige openbaring van de Geest in en door de gelovige, die met Hem is vervuld.

Mijn broeder en zuster, wilt u genezen worden van uw vleselijkheid en wereldzin, welnu: "Wordt vervuld met de Heilige Geest!"

De Geest van God wil uw leven zo vullen met de eeuwige zegeningen van God, dat de ongeestelijke dingen vanzelf uit uw leven verdwijnen.

Een dood en dor blad kan aan een boom blijven hangen gedurende de hele winter, ondanks storm en regen. Maar het zal vanzelf van de boom vallen, als de nieuwe levenssappen zich laten gelden in het voorjaar. Het dode blad valt, omdat er een nieuwe openbaring van leven is, voortkomend van binnen uit. Een dood blad kan niet blijven waar een nieuwe knop ontluikt.

Geliefde medegelovigen, de Heilige Geest van God wil in u doen opbloeien en krachtig maken het nieuwe eeuwige leven - het leven van Christus - zodat u als vanzelfsprekend de dorre bladeren van vleselijkheid en wereldzin laat vallen.

Pinksteren is niet een prediking tegen "dode bladeren", maar een boodschap van de onverwelkelijke, levenskrachtige en eeuwige lente.

Cassettes & Boeken

Van onze lezingen worden opnamen gemaakt op cd's en audiocassettes.

Wie interesse heeft kan een catalogus aanvragen bij het correspondentieadres, vermeld op de achterzijde van deze circulaire.

Minder bekend is, dat vele opnamen in de loop der tijd zijn uitgewerkt en op schrift gesteld. Dit materiaal in boekvorm wordt weliswaar niet uitgegeven door het N.B.C., maar wij bevelen het graag bij u aan.

Informatie over verkrijgbare titels en bestellingen ontvangt u bij:

Br. Wim de Goey, Peellaan 25, 5345 NA te Oss.

Tel. 0412-650598, Fax 0412-647700.

E-mail: bijbelstudie@vlichthus.nl, website (vanaf eind mei) www.vlichthus.nl

Nederlands Bijbelstudie College

Wij zijn gelovigen. Maar wat geloven wij eigenlijk? En waarom? Hoeveel – uiteraard bijbelse – argumenten, hoeveel schriftplaatsen hebben wij eigenlijk? En hoe sterk zijn die argumenten? Hoe smal of hoe breed is het fundament van onze leerstellige bouwsels?

De spreekwoordelijke uitdrukking "Elke ketter heeft zijn letter" stelt vast dat soms de meest gecompliceerde leringen gebouwd worden op slechts een enkel woord of een bijbeltekst, die voor dat doel dan ook nog dikwijls uit zijn verband wordt gerukt. En dus weten sceptische gelovigen en ongelovigen ons te vertellen dat je "met de Bijbel alle kanten op" kunt. Op deze wijze worden omgekeerde pyramides gebouwd. Reusachtige maar niettemin uiterst wankel constructies op veel te smalle basis: indrukwekkende theorie en theologie met nauwelijks enige bijbelse grondslag! En andersom! Veel bijbelse waarheden vinden dikwijls weinig geloof. Niet omdat de schriftuurlijke grondslag zo smal is, integendeel, maar omdat ze "naar de mens" zo onwaarschijnlijk lijken! En te eenvoudig, te simpel van constructie.

Op onze "College-dagen" zullen wij ons daarom speciaal bezighouden met de fundamenten van ons geloof. Elke dag is gewijd aan één specifiek bijbels onderwerp, dat dan compact, structureel, schematisch, zo volledig mogelijk en in hoog tempo zal worden besproken.

De colleges zijn in de eerste plaats bedoeld voor hen die - op wat voor wijze dan ook – zelf met het woord dienen. "Evangelisten en herders en leraars" dus, die uiteraard een goed leerstellig inzicht en overzicht niet kunnen ontberen. Maar ook voor iemand die bij wijze van spreken "van niets weet", maar van goede wil is, zijn deze dagen een uitstekende gelegenheid om snel en gelijk ingeleid te worden in "de veelkleurige wijsheid Gods".

De voor dit seizoen resterende colleges worden gehouden op 21 april en 16 juni, in Gebouw "Petra", Burg. Praamsmalaan 18 A te Bolsward. Onderwerp 21 april: De wereldrijken; 16 juni: Typologie

Dagindeling:

10:00 uur	1 ^e College
11:00 uur	pauze
11:30 uur	2 ^e College
12:30 uur	Middagpauze
13:30 uur	3 ^e College
14:30 uur	pauze
15:00 uur	4 ^e College
16:00 uur	einde

Voor koffie, thee en soep zal worden gezorgd. Eventueel dus zelf brood meebrengen. Hoewel toegang en deelname voor iedereen vrij is, verzoeken wij u in verband met organisatie en voorbereiding dringend u als deelnemer aan te melden bij Klaas Boersma, Pater Schuurmanstraat 6, 8701 CX te Bolsward. Telefoon 0515-573468.

Eenheid en Heerlijkheid

"En ik, broeders, kon tot u niet spreken als tot geestelijken, maar als tot vleselijken, als tot jonge kinderen in Christus. Ik heb u met melk gevoed, en niet met vaste spijs; want gij vermocht toen nog niet; ja, gij vermoogt ook nu nog niet.

Want gij zijt nog vleselijk; want dewijl onder u nijd is, en twist, en tweedracht, zijt gij niet vleselijk, en wandelt gij niet naar den mens? Want als de een zegt: Ik ben van Paulus; en een ander: Ik ben van Apollos; zijt gij niet vleselijk?" ^{1Kor. 3:1-4}

Het is een zware beschuldiging, die Paulus hier in zijn brief aan de Korinthiërs neerschrijft. Hoewel gedreven door de grote liefde, die in zijn hart is, werpt hij hun toch dit vlamvend verwijt voor.

De kern van zijn bewijsvoering is, dat de Korinthiërs zich bezighouden met menselijke, vleselijke dingen, zoals ook heden ten dage vele christenen doen. Daardoor zijn zij niet in staat de waarheid van het éne Lichaam in zich op te nemen.

Zij zijn ongeestelijk en niet bij machte, om de verborgenheid van Gods grote heil te verstaan. Daarom zou de apostel, wanneer hij weer te Korinthe zou komen, opnieuw hen voeden met melk, d.w.z. opnieuw alleen maar tot hen spreken over Jezus Christus en Dien gekruisigd. Weer zou hij hen spreken over het kruis, opdat zij de

elementaire grond der zaligheid zouden leren verstaan.

Eerst daarna zou het mogelijk zijn te spreken over de glorie van de Verheerlijkte, de opgestane Heiland.

Hoevelen komen nooit tot het verdragen van deze vaste spijs? Paulus legt de verantwoordelijkheid hiervoor bij de gelovigen. Hij beschuldigt hen, dat zij nog steeds zover niet zijn gekomen. Immers het evangelie van Christus is niet alleen een blijde boodschap tot redding van verloren mensen. Nee, dit Evangelie is het "Evangelie der Heerlijkheid van Christus". ^{2Kor. 4:4}

Dat is de vaste spijs. Als de gelovigen deze spijs nuttigen, zullen zij geen onmondige kinderen blijven, maar tot volle wasdom toenemen.

Deze vaste spijs bevat al die heerlijke dingen, die ons van God geschonken

zijn en die Hij bereid heeft tot verheerlijking van alle leden van het lichaam van Christus. Een verheerlijking ons geschonken in Hem, ons verheerlijkt Hoofd in de hemel.

Door het kennen van deze dingen is het, dat wij niet alleen zijn zalig geworden, maar dat God het ons ook doet ervaren, dat in Zijn gemeenschap ons alles is geschonken, wat voor een zalig leven nodig is. ^{2Pet. 1:3}

Hoevele gelovigen trachten te komen tot een leven van heiligmaking?

Zij bereiken dit echter nooit, omdat zij menen dat God van hen allerlei verwacht, terwijl ze niet hebben verstaan, dat alleen door een opwassen in de kennis en genade van onze Heer en Zaligmaker Jezus Christus, zij vast gefundeerd zullen staan in het geloof. Daarom is het zo noodzakelijk de vaste spijs van dat evangelie der heerlijkheid van Christus te ontvangen.

Waar de Korinthiërs deze vaste spijs niet konden verdragen, konden de gevolgen niet uitblijven. Het beeld, dat deze gemeente van "geheiligden in Christus Jezus" ^{1Kor. 1:2} te zien geeft, toont ons duidelijk, dat heiligen in Christus onheilig kunnen leven. Hun vleselijkheid openbaart zich in het feit dat er scheuringen onder hen zijn. ^{1Kor. 1:10} Waar de eenheid van het Lichaam van Christus wordt losgelaten, ligt de weg open voor het openbaar worden van het vlees.

Ligt hier ook voor ons niet een ernstige waarheid, waarin wij onszelf heb-

ben te onderzoeken? Zijn ook wij niet vaak bezig met menselijke richtingen en personen? Hoe is het in het algemeen onder de gelovigen? Hoe dikwijls hoort men niet vrijwel hetzelfde als in Korinthe: Ik ben van..... ; en: Ik van..... ?

Nee, geen Paulus, of Apollos of Cefas; er zijn door alle tijden wel andere namen geweest, waaromheen zich groepen van gelovigen geschaard hebben, zodat nog steeds hetzelfde euvel wordt gezien als destijds in Korinthe.

Wij moeten ons dan ook niet verwonderen over de ontstellende onkunde onder vele gelovigen aangaande de heerlijkheid van Christus. Het bezig zijn met deze vleselijke dingen kan immers een rem zijn voor de geestelijke groei van de gelovigen!

Het gaat in de gemeente nooit om een lid of een gedeelte van het lichaam, maar altijd om het Hóófd, dus om Christus Jezus onze Heiland en Zijn heerlijkheid!

Alleen daar, n.l. "In Christus" is ook de éénheid des Lichaams.

Maar, Gode zij dank, ze is daar ook. Het is niet een eenheid, die opnieuw moet worden gemaakt, geen fusie, of samenstelling van een nieuwe gemeenschap, onder welke naam dan ook, waardoor de éénheid tot stand kan worden gebracht.

Nee, die éne gemeente, dat éne lichaam is een schepping van God, de Heilige Geest. Tot deze erkenning moeten alle gelovigen komen, en zul-

len daartoe ook eenmaal komen.
"Totdat wij allen zullen komen tot de eenheid des geloofs....." Ef. 4:13

Wel ons, als wij nu reeds hebben leren verstaan, hoe wonderlijk deze waarheid is: als wij een plaats gevonden hebben, waar wij al Gods kinderen welkom kunnen heten en wij zonder hen enige eis of voorwaarde te stellen met alle ware gelovigen gemeenschap kunnen openbaren.

Geen wonder, dat deze waarheid, evenals die van de wederkomst van Christus, reeds zo spoedig uit het levend getuigenis der kerk is verdwenen.

Geen wonder, dat ook in onze dagen, daar waar deze boodschap wordt verkondigd van een verheerlijkte en wederkomende Christus, heel dikwijls zo'n luiheid wordt aangetroffen, dat men niet eens de moeite neemt, om (in de Bijbel!) te onderzoeken, of deze dingen alzó zijn.

Geen wonder, dat richtingen en genootschappen overal de openbaarmaking van deze waarheid trachten te verhinderen.

Immers er is bij de aanvaarding van de waarheid van het éne Lichaam van Christus geen plaats meer voor allerlei menselijke systemen.

Als het waar is (en men is zich daarvan maar al te goed bewust), dat overal waar, en telkens wanneer, kinderen Gods in de Naam des Hee-

ren samenkomen, de kerk is, waarom dan niet alle menselijk staketsel en wereldse beginselen losgelaten en op de grondslag van de in Christus geschapen éénheid rondom Hem samen gekomen?

Het christendom heeft in dezen gefaald; zij die eerlijk zijn, moeten dat toegeven. Waar men meende de wereldregering in handen te kunnen krijgen, wordt men slechts noodgedwongen als "oppositie" geduld. De kerk heeft haar greep op de jeugd verloren, terwijl in eigen boezem tot in de hoogste plaatsen vaak meer twijfel dan geloof wordt gevonden.

Waar de oorzaak?

Omdat men volhard heeft, niet in de leer der apostelen, ^{Hand. 2:42} maar in de houding van die christenen te Korinthe, welke houding door de apostel Paulus zo scherp aan de kaak werd gesteld.

Men is de verkeerde wissel opgereden. Uit de kerkgeschiedenis blijkt, hoe spoedig allerlei afwijkingen vaste vormen aannamen. Die afwijkingen zijn steeds fataler geworden, zodat voor velen het kerkbegrip slechts een karikatuur geworden is van wat God oorspronkelijk heeft bedoeld.

Er blijft ons maar één mogelijkheid. De weg terug! Wij moeten terug, niet tot het geloof der vaderen, maar tot de leer der apostelen. Terug naar deze wonderlijke waarheid van het: "Gij zijt allen één in Christus."

Niet een nieuwe eenheidsbeweging. Geen wereldbond van kerken, geen nationale of internationale raad van christelijke kerken, geen gemeenschap van evangelische christenen. Niets van dit alles zal kunnen helpen.

Er ligt slechts één mogelijkheid open, n.l. aanvaarden, dat wij allen die werkelijk in Christus geloven, één zijn. Dan vallen vanzelf alle scheidingen weg. Dan wordt openbaar, dat wij werkelijk gemeente zijn. Dan leert men weer verstaan, dat Gods Geest ons állen saamverbonden heeft. En wat God saamgevoegd heeft, scheidt de mens niet!

Moeten wij soms wachten totdat de overheersende machten, door middel van geweld en terreur al het menselijke tegen de grond zullen slaan, opdat alleen dat wat van God is blijve? Immers de poorten der hel zullen Zijn Kerk niet overweldigen. ^{Mat. 16:18}

Daarom is ondanks alle verdeeldheid die kerk toch niet in verval! De werkelijke éénheid is nooit verloren gegaan. Door velen niet gekend, door anderen niet geloofd, maar toch door alle eeuwen heen als een bewijs van Gods trouw staande gebleven. Velen hebben zich door het geloof ook aan

deze waarheid vastgehouden en hebben met allen, die dezelfde weg wilden bewandelen, de éénheid beleden en gepraktiseerd. Vaak vervolgd, dikwijls miskend, maar altijd rijk door God de Heer gezegend. Zij beleefden de éénheid in Christus als een volle werkelijkheid, even werkelijk als vrucht van het lijden en sterven van Christus als de vergeving der zonden.

Hoe meer gelovigen zich ook heden ten dage bewust worden van deze éénheid, gestorven, begraven en opgestaan met Christus te zijn, hoe meer ook deze éénheid zichtbaar wordt.

Daar worden de banden, die van menselijke oorsprong of menselijke make lij zijn, verbroken. Dan komen Gods kinderen vrij te staan. In die vrijheid zijn ze in staat altijd op te offeren offeranden des lofs die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus. ^{1Pet. 2:5}

Dan wordt inderdaad onze wandel, ook in de openbaring van het gemeenteleven, een hemelse wandel.

Dan vinden we ook weer terug de hoop op de wederkomst van onze God en Zaligmaker Jezus Christus.

Dan gaan we vrijmoedig onze weg en kunnen blijmoedig Hem verwachten.

De auteur van dit artikel is bij de redactie bekend, maar wenst helaas anoniem te blijven.

Eeuwige Armen

Heerlijke woorden kwamen van de lippen van Mozes, toen hij - voordat hij de hoogte van Pisga beklom - tot het volk van God sprak: "De eeuwige God zij u een woning, en van onder eeuwige armen." Deut. 33:27

"Eeuwige armen". Zij zijn op ons, rondom ons, onder ons en over ons. Het zijn armen van liefde. Armen, die zich voor ons uitstrekten aan het kruis van Golgotha. Geen heilige heeft ooit deze armen van liefde en kracht in hun breedte, en lengte, en hoogte, en diepte kunnen meten. Wij kunnen deze eeuwige armen vertrouwen; wij kunnen op hen leunen. Zij hebben de heiligen van alle bedelingen ondersteund, geschraagd, bewaard en staande gehouden. Zij zijn vandaag dezelfde als gisteren; zij zullen altijd dezelfde zijn, want het zijn eeuwige armen. Wij kunnen vluchten in deze armen der liefde; zij zijn altijd naar ons uitgestrekt. Wij kunnen ons in onze hulpeloosheid in deze eeuwige armen werpen; want het zijn almachtige armen. En hoezeer hebben wij de eeuwige God als onze woning, en Zijn eeuwige armen, nodig in deze donkere dagen. De tijd zal beproeving, verdrukking, smart, lijden, en mischien wel vervolging brengen voor velen van Gods kinderen.

De dagen zijn boos geweest. Zij zullen niet minder boos worden. Wij leven in zorgelijke, kommervolle tijden. Alles om ons heen wankelt en zal wankelen. Hoe hebben wij behoefte aan de werkelijkheid der eeuwige armen, die nimmer wankelen.

Het is een heerlijk woord, geliefd kind van God. Neem het met u mee als een dagelijks houvast. Laat de Geest van God het tot een werkelijkheid van uw ziel maken. "De eeuwige God zij u een woning, en van onder eeuwige armen." Deze eeuwige armen willen en zullen ons veilig leiden door de vergankelijke wereld naar het eeuwige Vaderhuis.

Agenda

Bijbelstudies o.l.v. Ab Klein Haneveld worden D.V. en onder voorbehoud gehouden in de volgende plaatsen:

ALKMAAR donderdag 26 apr,
24 mei, 19:45 uur;
"Delta", Oude Kanaaldijk 2
De brief aan de Romeinen

AMSTERDAM zaterdag 28 apr,
26 mei, 15:00 uur;
Postjesweg 150

BEVERWIJK zondag 24 juni,
26 aug, 10:00 uur; B.H.K.-gebouw,
Groenelaan 74

BOLSWARD woensdag 16/30 mei,
20:00 uur; Gebouw Petra,
Burg. Praamsmalaan 18A

BOLSWARD zondag 3 jun, 9:30 uur,
Gebouw Petra,
Burg. Praamsmalaan 18A

**BOLSWARD 21 apr; 16 juni;
10:00 uur; Gebouw Petra,
Burg. Praamsmalaan 18A
Nederlands Bijbelstudie College**

DRACHTEN donderdag 17/31 mei,
20:00 uur;
Rode Kruis gebouw,
De Geeuw 31
Het boek Prediker

DRACHTEN zondag 3 juni,
14:00 uur; Rode Kruis gebouw,
De Geeuw 31

EINDHOVEN woensdag 25 apr,
23 mei, 20:00 uur;
Emmaüskerk, Barriereweg

EMMEN maandag 14/28 mei,
19:30 uur;
Ichthuskerk, Walstraat 21
Brieven aan de Thessalonicensen

**'t HARDE zaterdag 19 mei,
10.00 uur; 't Poshuis,
Munnikenweg 58
Nederlands Bijbelstudie Contactdag**

HARMELEN maandag 23 apr,
21 mei, 20:00 uur;
H.I. -gebouw,
Willem Alexanderlaan 1

LEERDAM zondag 13 mei, 8 juli,
5 aug, 10:00 uur;
West-End, v Gentstraat t/o nr. 19

OLDEBROEK dinsdag 24 apr,
22 mei, 20:00 uur;
Stationsweg 43;
Johannes over Jezus

OLDEBROEK zondag 29 apr, 13/27
mei, 24 jun, 8 jul, 5/19 aug,
17:30 uur; L.H.N.O. gebouw,
Van Sytzamalaan 3

Geliefde lezer,

Het lijkt wel of de tijd steeds sneller gaat. Oud en nieuw ligt, althans voor ons gevoel, nog maar net achter ons en de klok staat alweer op zomertijd. Het is Pasen, voorjaar. De natuur bot weer uit. Het nieuwe leven is alweer volop zichtbaar. De omgeving herrijst als het ware uit de dood. Inderdaad, ik schrijf dit op tweede Paasdag.

De zomer komt er aan, de tweeweekelijkse bijbelstudies gaan nog zo'n 7 weken door en dan komt het zomerprogramma er weer aan, met als hoogtepunt de conferentie in Wuppertal.

Met Wuppertal hebben we, althans Br. Klaas Boersma en ondergetekende, wel wat problemen. We zitten namelijk zo vol, dat we min of meer hopen op een paar annuleringen, omdat we vooralsnog geen slaapplekken genoeg hebben. Intern evenmin als op de camping. Maar als u een bevestiging van ons heeft ontvangen, dan zullen we er in ieder geval voor zorgen dat het lukt. Heeft u, na uw opgave, nog geen bevestiging ontvangen, dan staat u samen met nog 25 anderen op de wachtlijst. Of dat nog zal lukken kunnen we helaas niet beloven.

We danken de Heer voor uw giften en wensen u Zijn nabijheid toe. In Christus verbonden,

Han Klein Haneveld

Nederlands Bijbelstudie Centrum

Nederlands Bijbelstudie Cassettes

Nederlands Bijbelstudie Conferenties

Nederlands Bijbelstudie Contactdagen

Nederlands Bijbelstudie Circulaire

is een uitgave van

Nederlands Bijbelstudie Centrum

Correspondentieadres
Benny Goodmanstraat 40
1311 RA Almere

telefoon 036-5362976
fax 036-5468644

Internet
www.bijbelstudie.nl
info@bijbelstudie.nl

giften
Postbank 5567669
Rabobank 308747046

ten name van
Nederlands Bijbelstudie Centrum
Bolsward

Samenstelling en redactie
Ab & Han Klein Haneveld